

DON MACIÀ, EL SASTRE

Assegut en un balancí de tela, sota l'alzina vella, rodona, sembrada enmig de la clasta, llegeixes *Figuras de la Pasión*. La cara inflada, blanca, la barba negra, els ulls lluents, les ulleres fines, et passes una flor de fresèdia pel bigoti que et comença de blanquejar.

Ets molt fadrí. Vius amb la teva mare, donya Quima, propietària de la sastreria, bonica i fina de pell i callada.

A la plaça, circular i voltada de tavernes i de botigues, les acàcies revellides tenen la verdor tendra. L'olor dels ramells blancs i llargs entra dins les cases. Els dos pollancre que hi ha a cada banda de l'escalinata de l'església també han ramat. L'ombra de les fulles noves tremola damunt la façana del color de la mel.

És el primer dia de l'any que surts a la fresca, amb el balancí, el llibre i una flor entre el polze i l'índex. Aquesta estampa, com la cortina de richelieu que la vella Margarita dels senyors de Morell posa el dia de la Creu, significa per a la plaça l'arribada oficial de la primavera.

És el dissabte del Ram: Dominica in Palmis, doble de primera classe, ornaments morats, i tu, afaitat de fresc pel gran dels germans Picó, que et retalla el cabell a domicili, duus la corbata i els mitjons morats, com ho prescriu per a la litúrgia la gallofa del bisbat, que tens penjada darrere la porta.

La prosa suau i amb cruixit, com un castell de nards, de *Figuras de la Pasión* et volta de Setmana Santa, de violers, d'ane-mones, de brullols, de ciclàmens, de corrals florits, d'aire tebi i aromàtic, de les primeres vironeres, de les papallones, silen-cioses i de flor en flor, com l'estètica.

Comencen els dies en què donya Amanda de Morell, sola al reclinatori que té a la capella del Cor de Jesús, escolta, amb un secret menyspreu, la teva veu comedianta, retòrica, a l'O-fici de Tenebres, amb una pronunciació no gaire diocesana, que irrita mossèn Manuel, el rector.

Amb una catifa i l'espolsador de vímets, la vella Margarita surt al balcó, creuat encara per la palma ennegrida d'antany.

—Don Macià, es coneix que ha vingut el bon temps.

—Ja el tenim aquí.

—Fa un dia d'àngels.

Per la plaça, tranquil·la amb els xiscles dels ocells i dels fregalls de les dones que netegen els trespols, passa la cridòria dels vailets i la veu del vell Cristòfol que, gemeluga i fonent-s'hi de gust, prega als nens que el deixin estar.

Vas de cap a la reixa que separa la clasta del carrer.

És el carro de Morell. Ve del mar, carregat d'ullastre i de l'olivera per a la benedicció dels rams. En Mateu, el missatge de Morell, va al costat del mul. El mena per la brida.

Dins el carro, drets dalt el viatge de verdesca, els vailets han posat una corona d'alzina a la calba i un brot d'olivera a la bragueta del vell Cristòfol. Li aguanten les mans perquè no s'ho tregui.

Ei vell Cristòfol es gira de cap a la reixa de la clasta.

—Don Macià, ja em veu enmig d'aquests lladres.

Acompanyant la música amb modulacions de la mà dreta, entones:

—Pueri, hebraeorum...

I el vell Cristòfol, entre el xivarri de la quitxalla, segueix amb el cant de l'antífona, fins que el carro arriba davant l'escalonada de l'església.

Així com descarreguen els feixos, el vell Cristòfol i els nanos els duen, arrossegant-los pel passadís central, fins al presbiteri.

Sense abandonar el llibre, que duus damunt el pit, com els monjos en entrar al cor, creues la plaça i pugues a l'església, que té el portal obert de bat a bat.

Per l'escalonada, dintre el batiport, hi ha ple de fulles d'olivera. Tu, que duus el pantalon curt i estret, reconeixes la lírica dels teus mitjons morats entre els brots del trespol.

Del presbiteri estant, el vell Cristòfol t'ha vist pujar la plaça. Et surt a camí pel passadís central i arriba a temps d'ofèrir-te aigua beneïda.

—Benvingut sigui a la casa de Déu, Excel·lència Reverendíssima.

—Estalvieu-vos el tractament, estalvieu-vos el tractament.

I, el vell Cristòfol a l'esquerra, tu a la dreta, aneu a l'altar major, on les monges i els vailets fan rams.

Les imatges són cobertes amb el drap morat de la Setmana de Passió.

A l'altar major hi ha, penjat al centre, un gran vel en forma de barca amb vela, que es baixa fins a terra, mentre fan l'adoració de la Vera Creu. Dues banderes negres tapen les enormes imatges de sac de Sant Pere i de Sant Joan. S'hi destrien el cap

del Bon Jesús coronat d'espines i un botxí que li treu la llengua. Per a la gent del poble els dos penons signifiquen que els jueus treuen la llengua als qui no han rebut encara la comunió pasqual.

Tu i el vell Cristòfol entreu en la sagrestia. És silenciosa i neta. La claror de l'horabaixa, que entra per les espitlleres, es mou per les calaixeres.

El vell Cristòfol treu els terns de l'endemà. Són dos: planetes per als ministres i pluvial per al preste, en la benedicció de les palmes, i dalmàtiques i casulla per a la missa.

La parròquia té dos terns morats: el de lama i el tern dels crisantems, que és de seda natural. Té molts d'anys i es comença d'esfilagarsar.

El vell Cristòfol treu el tern de lama.

—Tòfol, ¿i ara?

—Ai, don Macià, ¿i què hem de fer?

—¿Què vol dir, què hem de fer? ¿De quan ençà, el dia del Ram, es duu el tern de lama?

—iAi, don Macià! ¿Què dirà la gent, avesada de cada any a veure el tern dels crisantems, que sembla talment tres vitralls de foc?

Era una frase de la conferència que dones cada any al Centre Parroquial, el dissabte de Passió, i que serveix de pregó per a la Setmana Santa.

El vell Cristòfol afegeix:

—Mossèn Manuel mana.

—Mossèn Manuel no és del poble. ¿Qui és ell per trencar un costum del poble?

Adoptes el gest monumental de les forces vives.

—Al pla d'estudis eclesiàstics, li manquen cinc anys d'art. En surten amb una sensibilitat de mul. Homes que han de viure tota la vida dins una església, el museu d'art del poble, ino estudiar cinc anys d'art!

—Don Macià, iquin canonge es va perdre amb vostè!

—El rector m'haurà de sentir. ¡On s'és vist mai fer les coses sense consultar!

—I amb vostè, que no ha anat de res més, tota la vida.

—D'art, se n'ha d'ocupar qui se n'entén. I aquí l'únic que té criteri en aquestes qüestions sóc jo.

—Els capellans sempre li han tingut molta de consideració.

—I, si aquest comença de fer les coses tot sol, haurà de passar per lloc estret. A mi no em costa res d'anar un dia al Palau.

—¡Ai, i que en passaria, el bisbe, de gust de sentir-lo! Vostè, onsevulla vagi, fa quedar bé el poble.

El sol es ponía.

Els qui esbrancaven i lligaven olivera al presbiteri es varen girar de cap al portal major, que, en aquell instant, s'enfosqueïa amb les palmes, blanques i obrades de fantasia, que les monges i algunes nenes del col·legi portaven del convent. L'església ja era fosca en alguns redols.

Mossèn Manuel entra amb el grup de les nenes.

Tornes de la sagrestia amb el vell Cristòfol i crides:

—*Hosanna Filio David.*

Mossèn Manuel no en fa esment. Segueix de cap al presbiteri. En veure'l, els qui hi fan rams s'aixequen. Dius al vell Cristòfol:

—Digues al rector que em vingui a veure. L'espero ara mateix.

I surts a la plaça. És ja tota a l'ombra.

En ser a la clasta, enretires cap a dins les cases el balancí que hi ha sota l'alzina perquè, de part de tard, l'aire encara és fred.

D'uns anys ençà, al poble ja no hi ha el costum que els vailets matin jueus, pegant amb un fas damunt l'escalonada de l'església. Feien aquesta cerimònia quan, de la plaça estant, veien que els porticons de la finestra del cor es tancaven per començar el terratrèmol de Tenebres, que els capellans feien pegant amb el breviari o amb la mà plana damunt el banc.

En Julià, l'idiota, puja la plaça, el fas al coll, i canta que els jueus són dolents i que aniran a l'infern perquè peguen al Bon Jesús i li fan sang i que ell els pegarà a tots amb el fas i dirà al batlle que els dugui a la presó negra.

La vella Margarita rega la carrera.

—Margarita, tindràs un carrer més net...

—Julià, ¿i qui t'ha donat aquest fas?

—Jo he collit a fasser. Vaig a matar jueus dolents.

—Ara ja no ho fan, Julià.

—Varen matar Bon Jesús.

.....

—I li varen fer sang. I plorava. Sí. Plorava.

—Tu ¿que el faràs plorar?

—No. ¿Saps qui ha vingut amb tren?

—¿Qui?

—Salvador. Ha vingut de Barcelona.

—Ja no deu tornar a estar bé. Aquest noi arribarà a anar

malament de cap. I sa mareta, que té el capet que ja no li fila.
iAi!

Ho sents. Acluques els ulls. Assegut darrere els vidres del despatx.

Surts a camí a mossèn Manuel, que entra en la clasta.

—Entri, *pater reverende*. Semblava que ja no en volia saber res pus de la nostra retuda e humil persona.

—Don Macià és tan nostrat i lul·lià com sempre. Encara que només sigui per a vostè s’hauran de restablir les diaconies seglars.

—*Non sum dignus. Non sum dignus. Quid ad me...*

Li toques el colze perquè entri primer en la sala d’estar.

—*A majoribus, pater, a majoribus.*

La camilla, vestida de negre, dues llibreries, farcides d’enciclopèdies, quatre cadires valencianes i un sofà groc, omplen la sala, esquifida i quadrada com un caixó d’embalatge. A la paret hi ha tot de paisatges impressionistes, regalats pels pintors que passen pel poble, dues benediccions papals amb indulgència plenària per a l’hora de la mort i dues marines de la pintora local, que hi va a fer tertúlia amb els membres de l’Ajuntament.

Dius:

—*Sedete.*

El cendrer de majòlica, amb les quatre barres catalanes, és net.

I mossèn Manuel:

—En Tòfol m’acaba de dir que vostè...

—Que vós, que vós... Vostè és castellanisme...

—La literatura catalana no és la meva especialitat.

—A Catalunya és ben altrament. El clero fou el primer a clissar l'empenta de la Renaixença. Hem tingut clergues a la diòcesi que han conreat la llengua nostrada a glòria de Déu i enaltiment de la pàtria. Si més no, hi escrivien les lletres.

—Potser només les cartes al bisbat. Si el vicari general no haguera estat de l'Institut d'Estudis Catalans, molts haurien demanat misses en prosa de govern civil.

—Absit. Absit. Absit. *Miles Christ, miles patriae.*

—Don Macià, absit el llatí, que és llengua de poques feines. En Tòfol m'ha dit que vostè em volia veure...

—Bé, sí. És una manera com una altra d'enviar-vos comandacions. *Salutat vos Timoteus adjutor meus, et Lucius, et Iason, et Sosipater cognati mei.*

Somrius amb crudelitat. Aixequés un dit enlaire. Dius:

—*Ad Romanos, caput decimum quintum, versiculum vigessimum primum.*

Ajundes el polze i l'índex i, com els predicadors de solemnitat, fas el gest d'enretirar-te cap endarrere l'estola.

—Rector, he sabut que voleu fer innovacions... Sembla que tant us és donar-ne pels ulls a la gent.

—*Quid ad te...?*

—Rector, no crec que siguin maneres de contestar a qui com jo s'ha cremat els ulls per tal d'aixecar el poble. Per alguna cosa fa vint anys que sóc al jutjat.

—Per alguna cosa deu ser...

—Per alguna cosa és. Per alguna cosa és. I no oblidi una cosa: encara hi ha classes.

—¿A quina pertany, vostè?

—Jo pago amb els meus diners. Vostès estan massa ben

avesats. Cerquen un pagador per a la carrera, un altre per a les despeses de la missa nova i s'acostumen a viure a esquena d'altri. Voler fer bé a pobres és fer ratlles dins l'aigua. Ja no hi ha res més desagraït que un pobre.

.

—Sí, rector. Ja no hi ha res més desagraït que un pobre.

Parles amb un furor, minúscul com el del mercuri caigut a terra. Els mots boten, ardents i buits, com el foc d'un carner.

Et diu:

—S'aferra d'una manera absurda a la passió de manar. Vostè somia tenir gent dins les mans. ¿No s'adona que en té només la il·lusió? La terra mana. La gent només obeeix la terra. ¿Per què s'envidria encara a voler tenir també poder? Poder particular en un poble de mil habitants...

—Ha de manar qui en sap. ¿Hi ha ningú més que jo aquí que pugui dir alguna paraula d'art? A un poble, l'únic museu d'art és l'església. En aquestes qüestions sempre he manat. ¡Ai de vós, si me'n decantàveu!

—No decanto ningú. Vostè mateix se n'ha de decantar.

—¿De l'església?

—De la sagrestia...

—Tothom és Església, rector. Vós no ho sou més que els altres.

—On és tot Gràcia és tot Església.

.

—El defici pel poder és tant que, fins i tot en matèria de religió, us oblideu de Déu. ¿Imagina què significa per a l'Església que els qui viuen separats de Déu vulguin semblar membres importants del seu regne? Aquest és el pecat més fondo:

la mentida, cobrir amb el rostre de Crist la pròpia deformació. És una de les més florides demències a què mena un dimoni. No voleu enganyar Déu, perquè sabeu que no podeu, ni els homes, perquè s'adonen del vostre rostre. És Satanàs qui mostra a Déu la seva obra vestida de rei de befes. Com Pilat mostrà Crist al poble.

—Tot això és fum d'estampa, rector. Som una mica grans perquè ens vinguin amb idees de francesos. És ciència el que cal estudiar. Apologètica, rector, apologètica. ¿Sap donar una prova de l'existència de Déu?

—Sí: no està en vostè.

—La falta de preparació els fa ser cruels. És una autodefensa contra la ignorància.

—¿Ignorància de què? A vostè, me'l sé de memòria.

—¿Què en pot saber?

—El que vostè en sap.

—Rector, quan vull consell, el cerco on sé que me'l poden donar.

—Juraria que mai no li han donat el que li cal.

—Li falta categoria per fer-me por.

—¿Li han aconsellat mai: "Reconegui la seva impotència i plori davant Déu"?

—Surti d'aquí. Surti d'aquí, he dit.

—Plori davant Déu.

—Surti d'aquí, he dit.

—Vulgui ser un rebutjat de Déu.

—Surti d'aquí.

Se'n va. El mires travessar la clasta i sortir a la plaça, per on en Julià, l'idiota, passa el fas al coll i el cap alt, cantant:

Per vostra Passió sagrada,
Adorable Redemptor,
Perdoneu altra vegada
Aquest pobre pecador.